

Врз основа на член 20 став 2 од Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци („Службен весник на РМ", бр. 13/96), министерот за труд и социјална политика донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ПРОЦЕНТ НА ВОЕН ИНВАЛИДИТЕТ

Член 1

Со овој правилник се уредува утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет според степенот на оштетувањето на организмот кое настанало како последица од рана, повреда или болест здобиена под околностите утврдени со Законот за правата на воените инвалиди, на членовите на нивните семејства и на членовите на семејствата на паднатите борци (во натамошниот текст: закон), други услови и критериуми за утврдување на воениот инвалидитет и се утврдуваат оштетувањата на организмот врз основа на кои може да се поднесе барање за утврдување на нов процент на воен инвалидитет и пред истекот на рокот од членот 87 ставот 1 на законот.

Член 2

Процентот на воениот инвалидитет се утврдува според одредбите на овој правилник и Листата на процентите на воениот инвалидитет (во натамошниот текст: Листа) која е отпечатена кон овој правилник и е негов составен дел.

Член 3

За еден дел од телото (во натамошниот текст: орган), кој во голема мера е оштетен, по правило се утврдува понизок процент на воен инвалидитет од процентот предвиден во Листата за потполна загуба (ампутација) на односниот орган.

Член 4

Ако воениот инвалидитет е последица на повеќе рани, повреди или болести, процентите предвидени во Листата за одделните оштетувања на организмот не се собираат туку како основ се зема оштетувањето кое повлекува највисок процент, па тој процент се зголемува за 10%, 20% или 30% во зависност од влијанието на другите оштетувања на целиот организам и тоа само ако за секое од тие оштетувања во листата е утврден процент од по 20%.

Ако за најмалку две оштетувања од ставот 1 на овој член, во Листата е утврдено од по 50% или повеќе проценти, а постои изразито оштетување на организмот и на низа функции, процентот на оштетувањето за кое во листата е утврден највисок процент, може да се зголеми и за над 30%, а најмногу од 100% - II група.

Ако постојат четири или повеќе оштетувања од ставот 1 на овој член за кои во Листата е утврдено под 50%, а најмалку од по 20%, процентот на воениот инвалидитет за основното оштетување може да се зголеми и за 40%.

Ако заради сите оштетувања на организмот од ставот 1 на овој член постои толкав инвалидитет, што лицето станало неподвижно и не е во состојба да ги врши основните физиолошки потреби без помош од друго лице се определува 100% -I група воен инвалидитет.

Ако воениот инвалидитет е настанат како последица на оштетување на организмот од повеќе рани или повреди, но за секое од нив во Листата е утврден процент испод 20%, може да се утврди воен инвалидитет од 20% или 30%, ако заради сите тие оштетувања целиот организам е оштетен за 20% односно 30%.

Член 5

За воените инвалиди жени, кај кои постојат анатомски и функционални оштетувања на одделни делови од телото (ампутација, контрактура, парализа, скратување на потколеница или надколеница над 3 см, загуба на око, псевдоартроза, тешки варикозитети со елефантијаза, посттравматска епилепсија, потполна глувост, паркинсонизам, тежок остеомиелитис со фистула) процентите предвидени во Листата се зголемуваат за 10% ако се помали од 60%, односно се зголемуваат за 20% ако се 60% или над 60%. Тоа зголемување може да изнесува до 100% - II група.

Член 6

Ако кај лице без еден парен орган, дојде до загуба или оштетување на другиот парен орган за најмалку 60% или повеќе проценти под околностите пропишани со законот, процентот на воениот инвалидитет се определува како оштетувањето на двата парни органа да настанало под околностите пропишани со законот, и истиот може да се определи до 100% - I група.

Ако еден парен орган е тешко оштетен или загубен под околностите пропишани со законот и по таа основа е утврден процентот на воениот инвалидитет, а другиот парен орган е оштетен или загубен за најмалку 60% независно од околностите пропишани со Законот, процентот на воениот инвалидитет се определува за оштетување на двата парни органа и се намалува за 20%. Ако за ваквото оштетување на организмот во Листата се предвидува 100 - I група во тој случај се одредува воен инвалидитет до 100% - II група.

Како оштетување на другото око во смисла на ставовите 1 и 2 на овој член се смета намалувањето на функцијата на окото најмалку за една половина (намалување на видот најмалку за 5/10).

Член 7

Процентот на воениот инвалидитет за ампутирани нога или рака може да се зголеми за 10% ако чунката е незгодна за носење на протеза.

Член 8

Ако со клиничко посматрање или со документирана анамнеза може да се докажат аневризми со болки; евентуални пречки во фантомскиот член, како и случаи на каузалгија, процентот на воениот инвалидитет се зголемува за 10, 20 или 30%.

Член 9

На воен инвалид од војните кој како малолетник или воен заробеник бил изложен на тешки животни услови за време на војната и поради тоа здобил оштетување на организмот од психосоматски карактер, процентот на воениот инвалидитет може да се зголеми за 10 или 20%.

На воениот инвалид што во време на настанувањето на инвалидитетот бил малолетен, а кај кого поради оштетување на организмот според кое му е утврден воениот инвалидитет настанало психосоматско оштетување (растројство) и тоа најдоцна во рок од една година од настанувањето на инвалидитетот, процентот на воениот инвалидитет утврден во Листата може да му се зголеми за 10 или 20%.

Процентот на воениот инвалидитет зголемен согласно ставовите 1 и 2 на овој член може да изнесува најмногу 100% - II група.

Член 10

Ендогените и другите вродени или стекнати склоности, што го условуваат заболувањето, чија етиологија е непозната или се уште неутврдена, неможе да се земаат како основ за признавање на воен инвалидитет.

Ако првите појави на заболувањата од ставот 1 на овој член настанале под околностите пропишани со членовите 6 и 10 ставот 3 од законот или здравствената состојба во тие околности се влошила, со оглед на вообичаениот тек на болеста или тие околности го попречувале правилното лекување, може да се смета дека тие околности го забрзале неповолниот развој на заболувањето, во тој случај може по исклучок делумно да се признае воен инвалидитет.

Во заболувањата од ставот 1 на овој член спаѓаат: шизофренија, манјако депресивни психози, епилептична болест (како изразито конституционално условена, кај која факторот на конституцијата е далеку поголем и позначаен од кој и да е неповолен услов на средината) неврози, психопатии (како болна реакција на недоволно хармонично структурална личност на животните услови), абиотрофични нервни заболувања, мултипла склероза, дијабетес, сите ендокрини заболувања (освен адисоновата болест, туберкулозната етиологија), улкусна болест, алергични заболувања, спондилози, спондилартрози, реуматоид, артрит, дископатии (што според современото гледиште се последица од дегенеративни промени поради кои и најбезначајни трауми, па дури и незгодно движење со рака или дигање на товар може да доведе до појавување на болеста), есенцијални хипертензии, вродени срцеви мани, литијази, полицистични заболувања, малигни неопластични процеси, трофични промени на екстремитетите ако не се последица од замрзнување или од пегав тифус и сите други болести од ендогена или непозната етиологија.

Процентот на воениот инвалидитет за малигните неопластични процеси што настанале како последица на рана или повреда, како и поради шеќерна болест која настанала како последица на рана или повреда, се утврдува без примена на ставовите 1 и 2 на овој член.

Член 11

При утврдување на процентот на воениот инвалидитет, лузните се земаат предвид ако влијаат врз функцијата на некој орган или на некој дел од телото, односно ако создаваат нагрденост.

Член 12

Ако постои воспаление на зглобовите, односно постои последица од таквото воспаление на срцето, процентот на воениот инвалидитет се утврдува како за трауми на зглобовите односно заболување на срцето.

Член 13

Воен инвалидитет од 100% - I група може да се утврди само за оштетувањата на организмот за кои во Листата е предвиден процент од 100% - I група како и во случаевите од членот 4 ставот 4 и членот 6 ставот 1 на овој правилник.

Член 14

При утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет не се земаат предвид оштетувањата на организмот што настануваат како последица од стареењето и што не се во директна врска со воениот инвалидитет.

Член 15

Процентот на воениот инвалидитет се утврдува за постојано или привремено.

Привремен процент на воен инвалидитет се утврдува ако постојат изгледи дека оштетувањето на организмот на инвалидот во значителна мерка ќе се подобри со примена на медицински средства (оперативни интервенции, физикални терапии и рехабилитации, медикаментозно лекување и др.).

Привремен процент на воен инвалидитет по правило може да се утврди за време до две години, а потоа се утврдува постојан процент ако со овој правилник не е поинаку пропишано.

Процентот на воениот инвалидитет за оштетувањата на организмот од членовите 6 и 10 ставот 3 од законот по правило се утврдува за постојано.

Член 16

Ако оштетувањето на организмот не е предвидено со овој правилник, процентот на воениот инвалидитет се утврдува според начелата на медицинската наука и аналогната примена на одредбите на овој правилник што се однесуваат на слични оштетувања на организмот со тоа што може да се утврди и помал процент на воен инвалидитет од предвидениот во Листата.

Член 17

Воените инвалиди, кај кои ќе настане оштетување на организмот во врска со воениот инвалидитет и тоа: хируршко отстранување на орган, хируршки зафати на витални органи, декомпензација на срцето, црниот дроб, белите дробови, бубрезите, панкреасот, парализи на нервите, активна туберкулоза, како и загуба или тешко оштетување на парен орган, можат да поднесат барања за утврдување на нов процент на воен инвалидитет врз основа на тие оштетувања и пред истекот на рокот од член 87 ставот 1 од законот.

Член 18

Овој правилник влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 12 - 3556/4 - 96
11 јули 1996 година
Скопје

Министер
за труд и социјална политика,
Насер Зибири, с.р.

ЛИСТА НА ПРОЦЕНТИТЕ НА ВОЕНИОТ ИНВАЛИДИТЕТ ГЛАВА I - РАКА

А. Шака а) Прсти

Ограничена подвижност (контрактура)

1. Ограничена подвижност на сите прсти на една шака:

а) во помал степен. 20%

б) ако ваквите промени се на двете раце 30%

2. Ограничена подвижност на сите прсти на едната шака:

а) во поголем степен 30% до 50%

б) ако ваквите промени се на двете раце..... 40% до 80%

3. Ограничената подвижност на палецот:

а) на едната шака во двата зглоба под 20%

б) ако ваквите промени се на двете раце..... 20%

4. Ограничена подвижност на кој и да било

друг прст поединечно под 20%

5. Ограничена подвижност на повеќе прсти:

а) на една шака, освен палецот според степенот 20% до 40%

б) ако ваквите промени се на двете раце според степенот 30% до 60%

6. Процентот кај силно изразените контрактури во лоша положба, кои практично ја исклучуваат секоја функција, се утврдува како ампутација

7. При примена на точ. 2 и 5 од оваа листа се води сметка за функционалното значење на одделни прсти за функцијата на шаката како целина.

Потполна вкочанетост на зглобовите (анкилоза)

8. Анкилоза на палецот во интерфалангеалниот зглоб:

а) на едната шака под 20%

б) на двете шаки..... 20%

9. Анкилоза на палецот во интерфалангеалниот зглоб, во неповолна положба:

а) на едната шака 20%

б) на двете шаки. 30%

10. Анкилоза на палецот во метакарпофалангеалниот зглоб:

а) на едната шака 20%

б) на двете шаки. 30%

11. Анкилоза на палецот во метакарпофалангеалниот зглоб, во неповолна положба:

а) на едната шака 30%

б) на двете шаки. 40%

12. Анкилоза на повеќето прсти, освен палецот на шаката, според положба поволна или неповолна за функција:

а) на едната шака 30 до 40%

б) на двете шаки 40 до 60%

13. Анкилоза на сите прсти на шаката, според поволна или неповолна положба:

а) на една шака 40 до 60%

б) ако ваквите промени се обострани во поволна положба 70 до 80%

в) ако ваквите промени се обострани во неповолна положба 90 до 100%

- II група

Ампутација

14. Ампутација на палец на двете фаланги . 30%

15. Ампутација на двете фаланги на палец со метакарпалната коска..... 40%

16. Ампутација на кој и да е прст, освен палецот или показалецот под 20%

17. Ампутација на показалецот:

а) на едната шака.....20%

б) на двете шаки.30%

18. Ампутација на два прста без метакарпалната коска20%

19. Ампутација на показалецот и средниот прст:

а) на едната шака 30%

б) ако промените се обострани (со оглед на значењето на ампутираниите прсти)..... 30 до 50%

20. Ампутација на двата прста со метакарпалните коски:

а) палецот и показалецот50%

б) показалецот и средниот40%

в) средниот и домалиот40%

г) домалиот и малиот30%

21. Ампутација на три и повеќе прсти со сочувани метакарпални коски:

а) палецот со кој и да било два прста (освен показалецот)50%

Ако е ампутан и показалецот се определува + 10%

- б) показалецот, средниот и малиот прст 40%
- в) четирите последни прсти на едната шака 50%
- г) четирите последни прсти на двете шаки 80%
- д) палецот со кои и да било три прста на истата шака 60%
- 22. Ампутација на сите прсти:
- а) на една шака 70%
- б) на двете шаки 100%

- I група

- 23. Ампутација на двата палци и еден показалец 60%
- 24. Ампутација на двата палци 50%
- 25. Ампутација на двата палци, еден показалец и еден среден прст 70%
- 26. Ампутација на двата палци и двата показалци 80%
- 27. Ампутација на двата палци и други три прста, но не сите на иста шака. 80%
- 28. Ампутација на три прсти со метакарпалните коски:
- а) палецот, показалецот и средниот прст 60%
- б) показалецот, средниот и малиот прст 50%
- в) средниот, домалиот и малиот прст 40%

Делумна ампутација

- 29. Делумна ампутација на еден член од палецот и два члена од показалецот 20%
- 30. Делумна ампутација на еден член од палецот и два члена од показалецот, со слабо подвижни чкунки 30 до 40%
- 31. Кај делумна ампутација на повеќе прсти, процентот се определува според дадената шема, сумирајќи ги за загуба на член од секој прст соодветните проценти, па ако збирот е поголем од 15% - се определува 20%, ако е поголем од 25% - се определува 30% итн; и тоа:
- за еден член на палецот 8%
- за еден член на показалецот 6%
- за еден член на другите прсти 4%

Скршеница (фрактура)

- 32. Скршеници на метакарпалните коски, без растројување на функцијата под 20%
- 33. Скршеници на метакарпалните коски или посилни деформации или исколчување на карпометакарпусот со оштетена, функција, а според степенот на оштетувањето, имајќи го предвид оштетувањето на шаката и на одделни прсти:
- а) на едната шака. 20 до 40%
- б) ако ваквите промени се обострани 30 до 60%

б) Рачје

Ограничена подвижност (контрактура)

- 34. Ограничена подвижност на шаката од поголем степен:
- а) на едната шака 20 до 30%
- б) на двете шаки 30 до 40%

Вкочанетост (анкилоза)

- 35. Анкилоза на зглобот на шаката во поволна положба:
- а) на едната шака 30%

б) на двете шаки 50%
 За анкилоза во неповолна положба процентот се зголемува за 10 или 20, според оштетувањето на функцијата.

Ампутација

36. Ампутација на едната шака 70%
 37. Ампутација на двете шаки 100%

- I група

Б. Подлактица

Скршеница (фрактура)

38. Криво сраснати скршеници, со ограничени движења на пронацијата и супинацијата 20 до 30%
 39. Кривосраснати скршеници со потполна вкочанетост на пронацијата и супинацијата, а положбата на шаката е поволна во пронација или во средна положба 40%
 40. Криво сраснати скршеници, со потполна вкочанетост на пронацијата и супинацијата, а положба на шаката во супинација 50%

Лажен зглоб

41. Лажен зглоб на една коска
 а) на едната рака 20 до 30%
 б) на двете раце 30 до 40%
 42. Лажен зглоб на двете коски:
 а) на едната рака 40 до 50%
 б) на двете раце 60 до 70%

Ампутација

43. Ампутација на подлактицата 70%
 44. Ампутација на двете подлактици 100%

- I група

В. Лакт

Ограничена подвижност (контрактура)

45. Подвижност сочувана помеѓу 75° до потполна флексија 40%
 46. Подвижност сочувана помеѓу 90° и 105° односно помеѓу 90° и 75° 30%
 47. Подвижност сочувана помеѓу 105° и 180° работа во неповолна положба, во екстензија 40 до 50%
 Вкочанетост (анкилоза)
 48. Вкочанетост под прав агол или нешто помала (90° до 75°) 40%
 49. Вкочанетост под остар агол (под 75°) 50%
 50. Вкочанетост на лактот во потполна флексија 70%
 51. Вкочанетост во неповолно испружена положба (од 105° до 180°) 50 до 70%
 52. Ако промените во точка 48 до 51 на оваа листа се обострани, процентот се зголемува за 20 или 30.

Лабав зглоб

53. Лабав зглоб според степенот 30 до 50%
 Скршеници и исчашувања (фрактура и луксација)

54. Процентот за скршеници и исчашувања се утврдува според штетните последици по функцијата на лакотниот зглоб. Исто така се оценуваат и застарените исчашувања и последиците од исчашувањето.

Ампутација

55. Ампутација на рака до лактот (ексарткулација) 80%

56. Ампутација на двете раце во лактот 100%

-I група

Г. Мишка (надлактица)

Скршеници

57. Неправилно срасната скршеница на мускулната коска, со скратување, но без штетни последици во соседните зглобови под 20%

Лажен зглоб (псевдоартроза)

58. Псевдоартроза на мускулната коска

а) оперативна корегирани 40%

б) без можност за оперативна корекција

(потребен ортопедски апарат) 60%

в) ако ваквите промени се обострани 60 до 80%

Ампутација

59. Ампутација на едната рака во мишката 90%

60. Ампутација на двете раце во мишката 100%

- I група

Д. Рамо

Ограничена подвижност (контрактура)

61. Ограничена подвижност на рамото, во потежок степен (раката не може да се подигне над хоризонталата), според степенот на оштетување на функцијата:

а) на една рака 20 до 40%

б) на двете раце 30 до 60%

Вкочанетост (анкилоза)

62. Потполна анкилоза на рамото, според положбата:

а) на едната рака 40 до 60%

б) на двете раце 60 до 80%

Исчашување (луксација)

63. Лабав зглоб на едно рамо, привремено 30 до 40%

Ако не е можно излекување по оперативен пат, ќе се определи постојан процент.

64. Лабав зглоб на двете рамења 50 до 60%

65. Застарените и ненаместените исчашувања се оценуваат како контрактури и анкилози.

Ексарткулација

66. Ексарткулација на една рака во рамото 100%

- II група

67. Ексарткулација на двете раце во рамото 100%

- I група

Ѓ. Клучна коска (clavicula)

68. Скршениците на клучната коска се земаат предвид за утврдување на процентот на воениот инвалидитет само ако постои ограничена подвижност на рамениот зглоб, или компликации во врска со соседните нерви или крвни садови.

Е. Нерви

69. Потполна фатеност (парализи) на целиот плексус brahialis 90%
70. Фатеност на горниот дел на плексус brahialis
- а) делумна 20 до 40%
- б) потполна 60%
71. Фатеност (парализа) на долниот дел на плексус brahialis:
- а) од полесен степен 20%
- б) од потежок степен 50%
- в) потполна парализа 70%
72. Парализа **n. asilaris** 30%
73. Пареза **n. asilaris** 20%
74. Парализа **n. medianus** или **n. radialis** или **ulnaris** 50%
75. Пареза **n. medianus** или **n. radialis** или **ulnaris** 20 до 40%
76. Парализа **n. muskulocutaneus** 30%
77. Пареза **n. muskulocutaneus** 20%
78. Потполна фатеност на двете раце 100%

- I група

79. Кај парализа на кој и да е од нервите на двете раце наведени во точка 69 до 77 процентот се зголемува за 20 или 30. За заболувањата од точка 70, 71 и 75 на оваа листа процентот се определува зависно од моторната слабост и промената на електромиографскиот наод и од наодот на специјалист - невролог

ГЛАВА II - НОГА

А. Стапало

Ограничена подвижност и вкочанетост (контрактура и анкилоза)

80. Ограничена подвижност на прстите под 20%
81. Процент кај анкилоза на сите прсти во лоша положба кои го попречуваат одот, се утврдува како ампутацијата на прстите.

Ампутација и ексартикулација

82. Ампутација на палец без метатарзалната коска под 20%
83. Ампутација на палец со метатарзалната коска 20%
84. Ампутација на два или три прста со метатарзалните коски 30%
85. Ампутација на сите прсти на една нога без метатарзалната коска, според состојбата на лузната 20 до 30%
86. Ако се во прашање ампутации од точка 83, 84 и 85 на оваа листа на двете нозе, процентот се зголемува за 10 или 20.

Б. Доножје

Скршеница (фрактура)

87. Скршеница на една или повеќе метатарзални коски, само ако има за последица деформација на стапалата и на прстите и го отежнува одот 20 до 30%

Ампутација и ексартикулација

88. Ампутација на стапало според Lisfranck (exarticulatio tarsometatarsca), според состојба на лузната:
- а) на една нога 30 до 40%

б) на двете нозе 50 до 70%

В. Ножје

Скршеница (фрактура)

89. Скршеници на една или на повеќе тарзални коски со деформација на стапалото 20 до 40%

Ампутација

90. Ампутација според Chopart (exarticulatio tarsitransversa), според состојбата на лузната

а) на една нога 40 до 50%

б) на двете нозе 60 до 80%

Г. Скочен зглоб

Ограничена подвижност (контрактура)

91. Контрактура на стапалото во еквинусот, според степенот 20 до 30%

Ако промените се обострани, процентот се зголемува за 20.

92. Контрактура на стапалото во калканеус - положба:

а) на една нога 30%

б) на двете нозе 50%

Вкочанетост (анкилоза)

93. Анкилоза на скочниот зглоб:

а) под прав агол 20%

б) во неповолна положба под кој и да е друг агол 30 до 60%

в) обострано 50 до 70%

Ампутација и ексартикулација

94. Ампутација во скочниот зглоб според Пирогов:

а) на една нога 60%

б) на двете нозе, според оштетувањето на одот 80 до 100%

- II група

95. Ексартикулација во скочниот зглоб:

а) на една нога 60%

б) на двете нозе, според оштетувањето на одот 80 до 100%

- II група

Д. Подколеница

Скршеница (фрактура)

96. Добро сраснати скршеници на подколеницата без атрофија на мускулите со сочувана подвижност на соседните зглобови:

а) без скратување под 20%

б) со скратување до 3 см 20%

в) со скратување над 3 см 30%

97. Лошо сраснати скршеници на потколеницата:

а) со скратување до 3 см 30%

б) со скратување над 3 см, а според степенот на скратувањето 30 до 40%

98. Лошо сраснати скршеници на подколеницата, со деформација, со девијација на стапалото, со големи длабоки лузни, со атрофија на мускулите, со постојан оток, според

степенот на загубата на функцијата на одот или според оштетувањето на функцијата на соседните зглобови 40 до 50%

99. Ако промените од точка 96 до 98 се обострани, процентот се зголемува за 20 или 30.

Лажен зглоб (псевдоартроза)

100. Лажен зглоб на потколеницата, според тежината на случајот:

а) на една нога 50 до 60%

б) на двете нозе 70 до 100%

- II група

Ампутација

101. Ампутација во потколеницата:

а) на една нога 70%

б) на двете нозе 100%

- II група

102. Ампутација на двете потколеници, со кратки или згрчени чкунки непогодни за протези, или со ограничени движења во коленото 100%

- I група

Г. Чашка

Лажен зглоб

103. Лажен зглоб на чашката или пателектомија, според степенот на оштетувањето на функцијата на зглобот:

а) на една нога 20 до 30%

б) на двете нозе 40 до 50%

Е. Колено

Страничена подвижност (контрактура)

104. Контрактура на колено од десмогено или арторогено потекло, со можност за егстензија, според степенот на можната егстензија:

а) од 150° до 170° 20 до 40%

б) под 150° 50 до 60%

За обострана контрактура на колена процентот се зголемува за 20 или 30

105. Артропластика и вештачки колени зглоб 40 до 60%

За обострана артропластика и вештачки зглоб, процентот се зголемува за 20 или 30

Потполна вкочанетост (анкилоза)

106. Анкилоза на колено во поволна положба, испружена или скоро испружена:

а) на една нога 40%

б) на двете нозе 70%

107. Анкилоза на колено во лоша положба (во флексија од 150° до потполна флексија) зависно од аголот:

а) на една нога 50 до 60%

б) на двете нозе 70 до 100%

- II група

Лабав зглоб

108. Лабав зглоб на коленото, според степенот на оштетувањето

на функцијата 20 до 40%

Ж. Бедрена коска

Скршеница (фрактура)

109. Скршеница на бедрена коска со скратување до 3 см., без атрофија на мускулите и

- без контрактура на зглобовите 20%
110. Скршеница на бедрената коска со скратување над 3 до 6 см 20 до 40%
- Ако покрај скратувањето постои деформација или контрактура во соседните зглобови, процентот се зголемува за 10 или 20%
111. Скршеница на бедрената коска со скратување над 6 см 50 до 60%
- Ако покрај скратувањето постои деформација или контрактура во соседните зглобови, процентот се зголемува за 10 или 20%
112. Лошо срасната скршеница на вратот од бедрената коска, според степенот на оштетувањето на функцијата 40 до 60%
- Ако се оштетени двата соседни зглоба, процентот се зголемува за 20

Лажен зглоб (псевдоартроза)

113. Лажен зглоб на бедрената коска 60 до 70%

Ако промените се обострани, процентот е зголемен за 20

114. Лажен зглоб на вратот на бедрената коска 60 до 80%

Ако промените се обострани процентот се зголемува за 20

Ампутација и ексартикулација

115. Ексартикулација во коленото:

- а) на една нога 80%
- б) на двете нозе 100%

- I група

116. Ампутација на ниво на бедрото:

- а) на една нога 90%
- б) на двете нозе 100%

- I група

3. Колк

Контрактура

117. Ограничена подвижност во зглобот на колкот 20 до 40%

Ако промените се обострани, процентот се зголемува за 20 или 30

118. Ограничена подвижност на колкот на нога во флексија, според степенот на флексијата, или нога во абдукција, во внатрешна или надворешна ротација или во друга неповолна положба 40 до 60%

Ако промените се обострани, процентот се зголемува за 20 или 30

119. Вештачки зглоб на колкот 40 до 60%

Вкочанетост (анкилоза)

120. Анкилоза на колкот:

- а) во поволна положба 50%
- б) во неповолна положба 60 до 70%
- в) на двата колка во која и да е положба....100%

- I група

Ексартикулација

121. Ексартикулација во колкот:

- а) на една нога 100%
- б) на двете нозе 100%

- II група

- I група

Комбинирана ампутација (рака и нога)

122. Ампутација на една рака и на една нога или потполна неупотребливост на една рака и на една нога 100%

- I група

И. Нерви

123. Парализа на целиот лумбосакрален плексус 90%
124. Обострана парализа на лумбосакралениот плексус 100%

- I група

125. Парализа на ишијадичниот нерв 60%
126. Пареза на ишијадичниот нерв 20 до 50%
127. Парализа на **n. peroneus** 40%
128. Пареза на **n. peroneus** 20 до 30%
129. Парализа на **n. tibialis** 50%
130. Пареза на **n. tibialis** 30%
131. Парализа на **n. femoralis** 50%
132. Пареза на **n. femoralis** 30%

133. Ако парализите, односно парезите од точките 125 до 132 на оваа листа се обострани, процентот се зголемува за 20 до 30. За оштетување на периферните нерви од долните екстремитети (точка 125 до 132) оцена на процентот на воениот инвалидитет се дава врз основа на наод на невролог или физијатер и врз основа на електромиографски наод кои ќе овозможат оцена на степенот на функционалното оштетување или на испадот.

Ј. Крвни садови

134. Аневризми на помалите артерии на шака или стапало, на една артерија од подлактицата или подколеницата и др., ако не предизвикуваат поголеми функционални пречки 20%

135. Аневризми на двете артерии од шака или стапало 30 до 40%

136. Аневризми на двете артерии од подлактицата или подколеницата 30 до 50%

137. Аневризми на **art. femoralis** или на **art. popliteac.** 40 до 60%

138. Аневризми на **art. axilaris** или на **art. brachialis** 50 до 70%

139. Аневризми на **art. carotis:**

а) екстерни 50%

б) интерни 70 до 80%

140. Аневризмите на важни и потешко пристапни артерии за хируршка интервенција како **art. iliaca, femoralis** над чаталот, **axilaris subclasiae**, се оценуваат според тежината на случајот 50 до 80%

141. Проширување на вените на нога, од поголем степен (**varices**) 20 до 30%

142. Проширување на вените на нога со гризлици и едем 30 до 50%

143. Еленфантијаза како последица од лимфен застој на нога 30 до 50%

144. Тромбофлебитис со еленфантијаза како последица од ранување или како компликација во посоперативен тек:

а) на една нога 30 до 50%

б) на двете нозе 40 до 70%

в) изразито тешка состојба на една нога до 60%

145. Ако промените од точка 141 до 143 се обострани, процентот на воениот инвалидитет, зависно од степенот на оштетувањето, се зголемува за 10 или 20

ГЛАВА III - ГЛАВА

А. Лобница и мозок

146. Скалпирана кожа на главата од поголеми размери 20 до 40%

147. Фрактура на черепот, без коскени дефекти и без нервни растројувања под 20%

148. Фрактура на черепот, со дефект на коските или со импресија, без нервни растројувања, зависно од големината и локализацијата на дефектот, односно на импресијата 20 до 30%

149. Повреда на черепот, со или без фрактура, но со појави на траматска енцефалопатија, според тежината:

- а) лесни псевдоневрастенични појави 20 до 30%
- б) изразени псевдоневрастенични појави 40 до 60%
- в) тешки псевдоневрастенични појави 70 до 90%

Траматската енцефалопатија се признава само ако постојат објективни знаци и позитивни лабораториски наоди. Субјективниот систем не се цени како посттраматска енцефалопатија. За оценување на процентот на воениот инвалидитет според оваа точка е неопходна да се направи: фундус ЕЕГ, психолошко тестирање и компјутеризирана томографија на мозокот.

150. Клинички утврдена епилепсија настаната поради повреда или болест:

- а) кога нападите се ретки 20 до 30%
- б) кога нападите се чести, 1 до 3 пати месечно 40 до 60%
- в) кога нападите се мошне чести, 1 до 3 пати неделно 60 до 80%
- г) кога нападите се многу чести, еднаш или повеќе пати дневно 80 до 100%

- I група

д) ако, покрај епилептичните напади без оглед на нивната зачестеност, постојат трајни психички промени кои тешко го компромитираат социјалното однесување било поради растројувања во интелигенцијата, било поради карактерни растројувања, процентот се зголемува за 40 до 60, а во најтешките случаи изнесува 100%

- I група

Процентот на воениот инвалидитет според оваа точка може да се утврдува по задолжително помината болничка опсервација на невролошко одделение со сите утврдени елементи битни за оцена на процентот на инвалидитет (причина, зачестеност на нападите и степен на психичките промени). Ако овие услови се исполнети оцена може да се даде и во текот на лекувањето.

Б. Вилица

151. Скршеница на горната вилица, со деформација, според степенот 20 до 50%

152. Лошо страсната скршеница на долната вилица со растроена артикулација на преостанатите заби, според тежината 20 до 30%

153. Скршеница на долната вилица со ограничување на отворањето на устата помеѓу:

- а) 20 и 30 мм 20 до 30%
- б) 20 и 10 мм 40 до 50%
- в) максимално отварање под 10 мм, па до потполно составување на забите на горната и долната вилица 50 до 80%

154. Псевдоартроза на долната вилица, привремено 30 до 50%

155. Псевдоартроза на долната вилица, со поголем дефект на коскениот масив заедно со забите, така што да отежнува или наплно оневозможува протеза или цвакање според тежината 60 до 80%

В. Очи

156. Загуба на едно око, потполна загуба на видот на едно око или многу големо намалување на видот (острина на видот помала од 0,05) 50%

Ако видот на едно око е загубен, а на другото око е намален, процентот од 50% се зголемува за 10% за секое 0,20 намалување на видот. За намалување на видот на другото око за 0,40 од 50 на 70% итн. На ист начин се оценува и намалувањето на видот на двете

очи (на пр. ВОД рамно 0,80, ВОС рамно 0,60). Вкупниот процент изнесува 30% за намалување на видот за 0,20 на десното око и за намалување на видот 0,40 на левото око. Намалувањето на видот се оценува со помош на корекција.

157. Слепило, односно загуба на видот на двете очи 100%
- I група
- Потполна загуба на видот на едно око се подразбира острина на видот под 0,05.
158. Битемпорална хемианопсија, квадрантни биназални и горни хоризонтални хемианопсии 30%
159. Поголеми трајни дефекти на видното поле на двете очи од кои треба да се подразбираат апсолутно парацентрални скотоми чиј најмал пречник е поголем од 30% 30%
160. Птоза еднострана се оценува според остријата на видот и според видното поле 20 до 30%
161. **Lagofthalmus** на двете очи се оценува според степенот на оштетувањата на видот 30 до 60%
162. Постојано солзење како последица од повреда на солзниот канал:
а) на едно око 20%
б) на двете очи 30 до 40%

Г. Нос

163. Загуба на носот (потполна) 60%
164. Делумна загуба на носот, според степенот на оштетувањето на функцијата и нагрденоста 20 до 50%

Д. Уста и заби

165. Лузна на устата која не може да се поправи со операција, а го попречува говорот, исхраната, не ја задржува плунката итн. според тежината 30 до 60%
Ако може да се поправи со операција процентот се определува привремено.
166. Повреди на непцата и јазикот што го отежнуваат голтањето и говорот:
а) во помала мера 30 до 40%
б) во значителна мера 50 до 80%
167. Потполна загуба или потполна парализа на јазикот 90%
168. Делумна парализа на јазикот и непцата, со отежнат говор и голтање 40 до 60%
169. Загуба скоро на сите заби:
а) со можна протеза 30%
б) протеза не е можна 50%
170. Постојана плункова фистула - неоперабилна 20%
171. Зеростомија (атрофија на двете плунковни жлезди) 20 до 40%

Ѓ. Уши и слух

172. Потполна загуба на слухот и на двете уши 70%
173. Обострано тешко оштетување на слухот над 90% според **Fowler** 60%
174. Обострана тешка наглувост:
а) вкупна загуба на слухот на над 70, а до 90% според **Fowler** 40%
б) вкупна загуба на слухот 60 до 70% според **Fowler** 30%
- Оценувањето на воениот инвалидитет се врши врз основа на отолошки и аудиометриски наоди.
175. Загуба на ушната школка:
а) на едно уво 30%
б) на двете уши 50%

Е. Нагрденост (потешка форма на нагрденост)

176. Нагрденоста се оценува според тежината на нагрденоста на главата и вратот, освен во случајот од точката 164 на Листата, земајќи ги предвид полот и годината на возраста на инвалидот, и тоа:

- а) нагрденост 20 до 30%
- б) потешка форма на нагрденост 40 до 60%

Кај воените инвалиди - жени, се врши оценување на нагрденоста (потешка форма на нагрденост) и на другите изложени делови на телото (раце и нозе, доколку не е извршено оценување според член 5 од овој Правилник.

Ж. Мозочни нерви

- 177. Оштетување на **n. olfaktorius** обострано 20%
- 178. Парализа на **abducens** или на **trohlearis** 30%
- 179. Парализа на **okulomotorius** 40%
- 180. **Pareza na okulomotorius** 20 до 30%
- 181. Парализа на сите три нерви двигатели на окото:
 - а) на едното око 50%
 - б) на двете очи .. 60 до 80%
- 182. Пареза на сите три нерви двигатели на окото 30 до 40%
- 183. Потполна парализа, со обострана комплетна птоза на капаците..... 100%

- II група

184. Потполна атрофија на видниот нерв:

- а) на едното око 50%
- б) на двете очи 100%

- I група

Непотполните атрофии на видниот нерв се оценуваат според степенот на оштетувањето на видот.

185. Парализа на нервот на лицето:

- а) од едната страна 50%
- б) обострана 70%
- 186. Пареза на нервот на лицето 30%

187. Пареза на нервот на лицето кога окото се затвора:

- а) на едното око под 20%
- б) на двете очи 20%

188. Изолирано некомпензирано оштетување на вестибуларниот апарат:

- а) на едното уво 20 до 60%
- б) на двете уши 30 до 80%

Процентот на воениот инвалидитет се определува привремено за две години, по што повторно се оценува со задолжителна електроспазмографија и со наод на невролог.

189. Оштетување на **n. trigeminus**

а) на **n. oftalmikus** на сензитивната гранка, ако постојат компликации во вид на невропаралитички кератитис и на секундарно оштетување на видот, според степенот на оштетувањето на видот 30 до 40%

б) при потполна загуба на видот 50%

в) оштетување на моторниот дел на **trigeminus**, со трофија на мускулатурата за цвакање 30 до 40%

190. Клиничка утврдена невралгија на **n. trigemini**:

- а) во потешки случаи ... 30 до 40%
- б) во потешки случаи со секојдневни напади 50 до 70%

в) во најтешки случаи по неуспешни обиди на лекување, по хируршки пат. . 60 до 100%
- I група

191. Парализа на булбарните нерви 30 до 80%

192. Најтешки случаи на булбарна парализа до 100%
- I група

193. Хемипареза:

а) од полесен степен 30 до 50%

б) од потежок степен 60 до 70%

194. Хемиплагија 80 до 100%
- I група

Додаток за нега и помош од страна на друго лице се определува само за свежи хемиплегии привремено за една година, а трајно ако е во прашање контрактура на нога во флексија, па одот и покрај помагало е невозможен.

195. Таламични синдроми:

а) од полесен степен 30 до 50%

б) од среден степен 60 до 80%

в) од тежок степен 90 до 100%
- II група

Оценување на воениот инвалидитет се врши со задолжителна хоспитализација во невропсихијатриска здравствена организација.

196. Органски - траматски психосиндром, според тежината на психичките растројувања:

а) изразени растројувања ... 50 до 60%

б) тешки растројувања 70 до 100%
-I група

Оценување на воениот инвалидитет се врши врз основа на доказ за непосредна врска помеѓу повредата на мозокот и психичките растројувања. Процентот на воениот инвалидитет се определува врз основа на подробно испитување на психичката функција (состојба на интелектуалните функции, помнењето, вниманието, ефективните промени итн.)

197. Афазии, без други растројувања

а) моторни 20 до 40%

б) мешовити или сензорни 30 до 60%

198. Тешка офазиа со изразени психички растројувања 60 до 100%
- II група

199. Мултипна склероза:

а) средно тешки случаи 70%

б) тешки случаи .. 80 до 90%

в) најтешки случаи 100%
II или I група

200. Паркинсонизам, ако неговиот почеток може сигурно да се доведе во врска со енцефалитис, со егзогена интоксикација или со потешка повреда на мозокот:

а) од полесен степен 20 до 30%

б) од среден степен 40 до 60%

в) од потежок степен 70 до 100%
- II група

г) од најтежок степен 100%
- I група

ГЛАВА IV - 'РБЕТ И 'РБЕТЕН МОЗОК

201. Хернија на интервертебралниот диск, ако настанала непосредна по верификувана траума и спроведено стационарно лекување и ако постојат трајни оштетувања на корените на лумбосакралниот или цервикобрахијалниот плексус:

- а) од полесна форма со полесно оштетување на мотолитетот и сензибилитетот 20 до 30%
- б) од тешка форма 40 до 50%
- в) од тешка форма, со изразено оштетување на мотолитетот, со атрофии и со трофични појави од определена радикуларна зона или од сегментот на 'рбетниот мозок 60 до 100%

- II група

202. Спондилартроза и спондилартрит, ако постојат промени утврдени со рендгенски преглед:

- а) без растројувања на функцијата на 'рбетниот столб под 20%
- б) со оштетување на функцијата на 'рбетниот столб и со невролошки испади 20 до 50%
- в) со тешко оштетување на функцијата на 'рбетниот столб 60 до 100%

- II група

203. Свежи фрактури на 'рбетните пршлени без нервни растројувања, првите две години привремено 40 до 60%

204. Консолидирани фрактури на 'рбетните пршлени без нервни растројувања по две години трајно:

- а) со помали деформации 20 до 30%
- б) со поголеми деформации 40 до 50%

205. Консолидирани фрактури на 'рбетот, со парапаретични појави, за првите две години привремено, а потоа трајно:

- а) од полесен степен 40 до 70%
- б) од среден степен 60 до 70%
- в) од потешок степен (одот можен со помош на помагала) 80 до 100%

- II група

206. Консолидирани фрактури на 'рбетот, со флацидна параплегија или со спастична параплегија во флексија - трајна неподвижност и врзност за постела 100%

- I група

207. Консолидирани фрактури на цервикалниот дел на 'рбетот, со лезија на цервикалната медула и со паретични појави на горните и долните екстремитети:

- а) полесни форми 40 до 50%
- б) изразени форми 60 до 70%
- в) потешки форми 80 до 100%

- II група

г) најтешки форми - инвалид неподвижен и неможе да се служи со рацете..... 100%

- I група

208. Церебрален атактичен синдром по траумата (за првите две години привремено, а потоа трајно):

- а) лесни форми 20 до 30%
- б) умерено изразени форми 40 до 60%
- в) потешки форми 70 до 90%
- г) најтешки форми - неможност за движење поради атакција 100%

- I група

209. Клинички утврден полиневритичен синдром до стабилизацијата се оценува привремено, а потоа трајно:

- а) лесни форми со дискретно оштетување на мотолитетот 20 до 40%
- б) средно тешки форми, умерени оштетувања на мотолитетот 50 до 60%
- в) тешки форми со изразено оштетување на мотолитетот, сензибилитетот и трофиката, одот може да се помош на помагала 70 до 100%
- II група
- г) најтешки форми, тешки оштетувања на мотолитетот со атрофии, со тешки трофични пречки и со потполна фатеност на екстремитетите - инвалид неподвижен 100%
- I група

Оцената на процентот на воениот инвалидитет за состојбата од точка 205 до 209 се врши врз основа на електромиографски наод и на мислењето на невролог и физијатер, а според потреба и на болничка обработка на невролошко одделение

ГЛАВА V - ГРЛО (LARYNX)

- 210. Стеснетост на грлото со отежнето дишење по повредата според степенот 20 до 40%
- 211. Стеснетост на грлото поради повреда на гркланот или душникот, со отежнето дишење во голема мера (диспонија и без напор) според тежината 50 до 80%
- 212. Потреба постојано носење на канила 80%
- 213. Фатеност на грлото:
 - а) еднострана 20 до 40%
 - б) обострана 50 до 70%
- 214. Туберкулозата на грлото се оценува како отворена белодробна туберкулоза 50 до 100%
- II група

ГЛАВА VI - ЖДРЕЛО (PHARYNX)

- 215. Фатеност на ждрелото според тежината 20 до 50%
- 216. Стеснување на хранопроводот:
 - а) без потреба од бужирање ... 20 до 40%
 - б) со потреба од постојано бужирање (калибар на стеснувањето, зачестеност на бужирањето, растројување на исхраната, општа состојба) 50 до 70%
- 217. Хранопроводот, сосема затворен, исхраната низ гастрична фистула (гастростомија), според тежината, општата состојба, ухранетоста и инконтиненцијата на фистулата 80 до 100%
- II група

ГЛАВА VII - ГРАДЕН КОШ (THORAX)

- 218. Скршеница на градната коска под 20%
- 219. Скршеница на ребрата консолидирана без позначителна деформација на градниот кош под 20%
- 220. Скршеница на ребрата лошо консолидирана, со поголеми деформации на градниот кош:
 - а) без реперкусији изразени на срцето и на белите дробови 20 до 40%
 - б) ако истовремено постои респираторна или срцева инсуфициенција, според тежината на инсуфициенцијата 50 до 100%
- II група
- 221. Плевропулмонална фистула како последица од **pyothorax** 30 до 50%

222. Плевропулмонална склероза како последица од ранување, од деформација на градниот кош, од искривеност на рбетот со умерена респираторна инсуфициенција, но без срцева инсуфициенција 20 до 40%

223. Обемна плевропулмонална склероза, белодробна бронхиектазија и други хронични белодробни сепарации, позначителни деформации на градниот кош (**fibrothorax**), потешка искривеност на рбетниот столб со развиена респираторна инсуфициенција (диспонеја, цијаноза), со срцева инсуфициенција (**cor pulmonale chronicum**) или со амилоидоза, според тежината 50 до 100%

- II група

За оценување на процентот на воениот инвалидитет по оваа точка неопходно е да се извршат тестови на ергоспирометрија и анализа на гасовите во крвта.

224. Нагрденост на боските од поголем степен 20 до 30%

225. Загуба на една боска 30%

226. Загуба на двете боски 50%

ГЛАВА VIII - КАРЛИЦА - ТАЗ (PELVIS)

227. Добро консолидирана скршеница на карличните коски без оштетување на функцијата под 20%

228. Консолидирана скршеница на карличните коски како и дислокација на симфизата со полесни и средно тешки проблеми при одот, без компликации на другите органи на карличната празнина 20 до 40%

229. Консолидирана скршеница на карличните коски со истовремена повреда на соседните органи -процентот се определува за најмногу оштетениот орган и се зголемува од 10 до 30 според тежината на сите повреди

ГЛАВА IX - НЕРВОЗИ И ПСИХОЗИ

230. Клинички утврдени невротски растројувања:

а) полесни под 20%

б) тешки (акциозно депресивни, фобично опсесивни и фиксирани конверзивни нервози) 20 до 60%

Процентот на воениот инвалидитет се определува до 5 години, а потоа трајно

231. Клиничко утврдени психози:

а) ендогени (шизофренија, манично депресивна психоза 60 до 80%

б) егзогени (психогена психоза, реактивна депресија, реактивни конфузни делирантни состојби, како обиди за самоубиство) 60 до 80%

Процентот на воениот инвалидитет се определува привремено до 5 години, а потоа трајно.

232. Неврози и психози што за прв пат се појавиле под околностите од член 6 и член 10 став 3 од Законот, а за кои е утврдено дека неможат да се острани или ублажат со психотераписки и други постапки, ниту подолго трајно стручно лекување, се земаат предвид како основа за утврдување на процентот на воениот инвалидитет како болести врз чие настапување напорите под тие околности значително влијаеле.

При утврдување на процентот на воениот инвалидитет, покрај тежината на болеста се земаат предвид и траењето и видот на тешкотиите на кои инвалидот бил изложен. За неврозите и психозите чии што први појави не се изразиле во околностите наведени во оваа точка или најкасно во рок од 6 месеци од денот на престанокот на тие околности (член 6 од Законот) односно во рок од 30 дена од отпуштањето од вооружените сили (член 10 став 3 од Законот) не се утврдува воен инвалидитет.

233. За психопатијата се утврдува воен инвалидитет само во случај на невротска и психотична декомпензација (точка 230 и 231).

ГЛАВА X - ТУБЕРКУЛОЗА

А. Туберкулоза на белите дробови

234. Потполно излечени или калцифицирани жаришта во хилусот или во белите дробови, од помал обем, помали прирастоци на плеврата под 20%

235. Инактивна (лузнена) белодробна туберкулоза од среден и поголем обем:

а) без респираторна и кардиоваскуларна инсуфициенција 20 до 30%

б) со облитерирани плеврални синуси, според степенот на оштетувањето на респираторна функција 30 до 50%

236. Активна еднострана туберкулоза на белите дробови или на белодробната марамица со излив, пулмонални или плеврални фистули со емпием 60 до 80%

237. Обострана или екстезивна, еднострана активна (отворена или затворена) туберкулоза на белите дробови, прогресивна, но сеуште пристапна за лекување и разни пулмонални и плеврални фистули со емпием и со општа телесна слабост од поголем степен 80 до 100%

- II група

238. Прогресивна раширена активна обострана белодробна туберкулоза со развиена кахексија и со други тешки компликации (респираторна, кардиоваскуларна и слична инсуфициенција, амилоидоза, итн) 100%

- I група

239. Состојбата по оперативните интервенции на градниот кош поради туберкулоза на белите дробови се цени зависно од времето изминато од оперативниот зафат, од видот и големината на истиот, како и од функционалното оштетување на преостанатите делови:

а) ексцизија на туберкуломите и на казеозните огништа, ресекција на 1-2 сегменти, горна торакопластика до 4 ребра 40 до 60%

б) лобектомија, торакопластика 5 до 7 ребра, даверностомија 50 до 70%

в) пулмектомија, торакопластика на 8 или повеќе ребра 60 до 80%

Во првата година по операцијата процентот се зголемува за 20, зависно од кардиореспираторната функција, со задолжителна контрола на комисија најдоцна шест месеци по оперативниот зафат.

Б. Туберкулоза на коските и зглобовите

240. Кај активната туберкулоза на коските и зглобовите за време на еволуцијата, и тоа кај локализацијата, врз 'рбетот, сакролијачниот зглоб, колкот и коленото:

а) ако инвалидот не е потполно имобилен 60 до 100%

- II група

б) ако е имобилен 100%

- I група

241. Кај туберкулозите на другите коски и зглобови што не се наведени во точка 239 процентот на воениот инвалидитет се утврдува според важноста на органите и активноста на процесот.

242. По излекуваниот процес на туберкулозата на коските и зглобовите последиците од такво заболување се оценуваат како кај траумата на соодветни органи, со тоа што процентот на воениот инвалидитет се зголемува за 10 до 30, а зависно од природата на заболувањето, квалитетот на излекувањето и потребата од превентивна имобилизација.

В. Туберкулоза на други органи

243. Кај туберкулоза на други органи процентот на воениот инвалидитет се утврдува како и кај другите заболувања на односниот орган, земајќи ја предвид туберкулозната природа на процесот и општата здравствена состојба.

Г. Заеднички одредби за туберкулозата

При утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет кај туберкулозата, не се применува, по правило, принципот на влошување предвиден во член 21 од Законот, туку се смета дека болеста настанала под околностите од член 5, 9 и 10 од Законот. Ако се утврди дека туберкулозното заболување на органот постоело пред почетокот на тие околности, дека не било сосема излечено или дека повлекувало инвалидитет за повеќе од 20% според оваа листа, процентот на воениот инвалидитет се утврдува само за настанатото влошување. Се смета дека заболувањето постоело пред тоа, а во околностите од член 5, 9 и 10 од Законот е само влошено ако активниот процес е утврден пред истекот на шест недели од денот на настапувањето на околностите од одредбите на тие членови, односно ако утврдената состојба медицински е очигледно од постар датум (состојба по хируршко-ресекционите или колапсните методи, стари фиброзни процеси, лузни од фистули и анкилози кај коскената туберкулоза итн.). При утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет кај туберкулозата настаната во врска со рана или повреда, се смета дека причинска врска помеѓу нив и туберкулозата постои ако се утврди дека постои туберкулозно заболување на повредениот орган, односно на повредениот дел од телото како и дека првите знаци на болеста настанале по истекот на шест недели, а најдоцна по истекот на шест месеци од денот на ранувањето или повредата.

Процентот за туберкулозата на белите дробови привремено се утврдува до пет години со контрола секои шест месеци, а по пет години се утврдува траен процент, а за туберкулозата на коските привремениот процент се утврдува до пет години.

ГЛАВА XI - СРЦЕВИ ЗАБОЛУВАЊА

А. Компензирани срцеви заболувања без развиени знаци на застој во белите дробови или во големиот крвоток.

244. Прележена ревматска треска и без знаци на кардитис се оценува привремено на една година 60%

Потоа ако нема знаци на оштетување на срцето 20%

245. Органски заболувања на срцевите залистоци зависно од тежината на анатомското оштетување на залистоците и на срцевиот мускул и според степенот на наголемување на срцето:

а) без позначително наголемување на срцето и без појава на срцева декомпензација 20%

б) според степенот на наголемувањето на срцето и тежината на анатомското оштетување на срцевите залистоци без знаци на суб односно декомпензација на срцето 30 до 50%

246. Оштетување на срцевиот мускул и перикардот (коронарни и други) или тешки растројувања на ритамот - според тежината ... 40 до 70%

Големината и тежината на оштетувањето на срцевите залистоци, на срцевиот мускул и перикардот, и степенот на наголемувањето на срцето се докажуваат и се утврдуваат, освен со клинички преглед, задолжително ренгенолошки и електрокардиографски, а по потреба и полимехано-кардиографски, ехокардиографски, егометриски, со радиоизотоци, со катетеризација на срцето и др.

Б. Декомпензирани срцеви заболувања со знаци на застој во белите дробови или во големиот крвоток

247. Почетна срцева инсуфициенција, со умерено развиен белодробен застој или со умерено наголемување на црниот цигер, но таква која добро се поправа со лекување 60 до 80%

248. Потполно развиена срцева инсуфициенција;

- а) која недоволно се поправа со лекување и која исклучува секој физички напор 80 до 100%
- II група
- б) во најтешки случаи 100%
- I група

249. Ако се работи за посттравматска пенетрирачка (убод, куршум и сл.) или за непенетрирачка повреда (удар во пределот на срцето, срцев удар, гмечење и сл.), на срцето, со повреда и оштетување на срцевите залистоци, на перикардот или на срцевиот мускул, како и по извршената операција на срцето, процентите во точка 245 и 246 можат да се зголемат за 10 до 30, а најмногу до 100 - II група

В. Хируршки зафати на срцето

250. Оперативна замена на валвулите:

- а) замена на една или на две валвули во синусниот ритам без декомпензација на срцето 30 до 60%
- б) замена на една или на две валвули со апсолутна аритмија на комората со повремени декомпензација 80%
- в) замена на сите три валвули 100%
- II група
- г) со постојана срцева декомпензација 100%
- I група

Г. Општи одредби за срцевите заболувања

Инволутивните и старечките промени на кардиоваскуларниот апарат не се земаат предвид при утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет. При утврдувањето на процентот на воениот инвалидитет за органски заболувања на срцевите залистоци и миокардот што настанале под околностите од член 5, 9 и 10 од Законот, или најкасно во рок од три месеци по завршувањето на војната, се зема предвид целокупното оштетување на срцето.

ГЛАВА XII - СТОМАК (ABDOMEN)

251. Фистули на желудникот поради повреда, според големината на фистулата и реперкусиите врз општата здравствена состојба, привремено 50 до 100%
- II група
252. Пречките во цревната пасажа како последица на повреда или улкусна болест, без стеноични појави 20 до 40%
253. Пречките следени со стеноични промени на пилорусот или на кој и да е дел на дигестивниот тракт, според тежината 30 до 60%
254. За акутните улкусни болести, верифицирани рентгенолошки и гастролошки се определува привремено на една година 60%
255. Постоперативни пречки како и состојбата по ресекцијата на желудникот (по кој и да е метод) 30 до 60%
256. Тешки потхранетости и постоперативен малпсорционен синдром 60 до 80%
257. Постојан анус **praeternaturalis** според континенцијата 80 до 100%
- II група
258. Стеркореални фистули тесни, дефекација нормална, општа здравствена состојба добра, привремено 20 до 40%
259. Фистули широки, високо на тенкото црево со тешки појави на денутриција привремено 70 до 100%

- II група
260. Стеркореални фистули широки, ниски, без позначително влијание врз општата здравствена состојба, привремено 40 до 70%
261. Фистули анални, според тежината 20 до 40%
262. Инконтиненција или стеснување на аналниот сфинктер, според тежината на случајот 40 до 100%
- II група
263. Кила настаната на местото на повредата, привремено 20 до 40%
- Нетрауматичните кила не се земаат предвид за признавање на воен инвалидитет.
264. Евентрации по повредата, според тежината привремено, ако можат да се отстранат со операција 30 до 60%
265. Повреда на црниот цигер - според последиците 30 до 80%
266. Хроничен хепатитис - според знаците на оштетувањето на функцијата на црниот цигер 30 до 60%
267. За акутниот хепатитис се определува привремено за две години 60%
- а потоа, доколку нема оштетување на црниот цигер под 20%
268. Цироза на црниот цигер, како последица на преболен инфективен хепатит, во компензирана состојба 60%
269. Цироза на црниот цигер, со знаци на декомпензација 70 до 100%
- II група
270. Жолчни фистули настанати по повредата на жолчните патишта (привремено, ако се операбилни) според тежината 20 до 80%
271. Недостаток на слезина по траума (привремено за две години) 30%
- По две години, ако нема знаци на оштетување, на хематопоезите под 20%

ГЛАВА XIII - УРОПОЕТИЧНИ ОРГАНИ

272. Состојба по преболен акутен дифузен гломерулонефритис се оценува привремено за една година 60%
273. Едностран хроничен пиелонефритис, според тежината 20 до 40%
274. Обостран хроничен пиелонефритис 40 до 70%
- Кај значителни оштетувања на функцијата на бубрезите оценувањето се врши како кај нефритот.
275. Полесни форми на хроничен нефрит (умерена албуминурија со помали промени на седиментот без други ренални или општи растројувања) 20 до 30%
276. Средно тешки форми на нефрит или нефроза:
- а) со обилна албуминурија, со тешки промени во седиментот, умерени едеми, умерена хипертензија, хипостенурија без азотна ретенција, со помали промени на очното дно 40 до 60%
- б) со лесно зголемена азотна ретенција, хипертензија и изразени промени на очното дно 60 до 80%
277. Тешки форми на нефрит (изостенурии) азотна ретенција, масивни и резистентни едеми, тешка хипертензија со наголемување на срцето, едем папиле на оптичкиот нерв 80 до 100%
- II група
278. Најтешки форми на затајување на функцијата на бубрезите што бараат трајна хемодијализа или по извршена трансплантација на бубрезите 100%
- I група
279. Нефректомија:
- а) ако другиот бубрег е здрав 50%

б) ако постои полесно оштетување на преостанатиот бубрег	60%
в) ако постои средно тешко оштетување на преостанатиот бубрег.....	70 до 80%
г) ако постои тешко оштетување на преостанатиот бубрег	90 до 100%
	- II група
д) ако заболувањето бара трајна хемодијализа	100%
	- I група
280. Активна туберкулоза на бубрезите:	
а) на еден бубрег, привремено	60 до 90%
б) на двата бубрега, привремено	80 до 100%
	- II група
в) во најтешки случаи	100%
	- I група
281. Цистит хроничен трауматичен:	
а) според тежината на случајот	20 до 50%
б) во најтешките случаи, со постојана инконтенција, со скврчен мочен меур и со полипоза	60 до 80%
282. Мочни фистули на уретерот, на мочниот меур или уретрата, низ кои постојано тече мочот, привремено	
	40 до 80%
283. Стеснување на мочниот канал, проодно за бужии и дава да се шири	
	20 до 40%
284. Тешко проодни стеснувања, (филиформни) со четири ретенции, според тежината на случајот	
	50 до 80%
Ако постојат компликации на мочниот меур или на бубрезите, процентот се утврдува според процентот од точката во која се предвидува соодветна компликација.	

ГЛАВА XIV - ГЕНИТАЛНИ ОРГАНИ

а. Машки

285. Ablatio penis totalis	80%
286. Ablatio penis totalis ако се комплицира со стеноза на orificiumot	100%
	- II група
287. Epididimitis hronica bilateralis со изоспермија	20%
289. Ablatio testis , обострано:	
а) без секундарни дистрофични појави	50%
б) со секундарни дистрофични појави	70%
290. Ablatio penis et testicularum (emasculatio totalis)	100%
	- II група
291. Haematocoele привремено	20%
292. Посттравматска атрофија на тестисите	30%

Б. Женски

293. Загуба на еден овариум	20%
294. Загуба на двата оваријуми	80%
295. Загуба на утерусот или на еден овариум и на утерусот	60%
296. Загуба на двата овариуми со утерусот	80%
297. Оштетување на вулвата и вагината, според тежината	20 до 50%

ГЛАВА XV - РАЗНИ ДРУГИ ПОВРЕДИ (ЗАБОЛУВАЊА)

298. Шеќерна болест (**diabetes mellitus**) се оценува во принцип според степенот на интолеранцијата на јаглени хидрати, и тоа:

- а) лесните форми (без потхранетоста, без глукозурија, при соодветна диета) 20 до 30%
 - б) средно тешките форми (што бараат давање на инсулин за обезбедување на рамнотежа на исхраната) 40 до 60%
 - в) тешките форми, кои тешко се регулираат и покрај примање на високи дози инсулин (со потхранетост и со чести појави на ацидоза и со компликации на другите органи) 70 до 100%
- I група

При оценувањето на воениот инвалидитет, ќе се води сметка и за постојните компликации (туберкулоза на белите дробови, кардиоваскуларни, нервни и очни).

299. Оштетувањето на функцијата на панкреасот како последица од повреда и рани се цени според степенот на оштетувањето на неговата функција:

- а) полесни форми 30%
- б) средни форми 50%
- в) тешки форми 50 до 80%

300. Хронична маларија со трајни последици, според тежината 20 до 40%

301. Интоксикациите (труења) и повредите од бојни отрови, радијациските оштетувања или при некоја специјална работа во служба - ќе се оценуваат аналогно според повредите и последиците на одделни органи 30 до 100%

- I група

302. Хроничен остеомиелитис со постојани фистули, со чести егзацербации.... 20 до 40%

303. Амилодозно оштетување на внатрешните органи или кахексии..... 50 до 100%

- II група

304. Хроничен остеомиелитис кој не создава функционални пречки, без оток и без фистули под 20%

305. Хипертиреоза (привремена, додека трае заболувањето) 30 до 60%

306. Хипотиреоза

а) делумна 20 до 30%

б) тотална 40 до 70%

307. Хипоаденкортицизам (**m. Addisoni**) според степенот 40 до 80%

308. Искривеност на вратот како последица од повреда на кој и да е вид, според степенот. 20 до 40%